

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การดูแลสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒
โดยชุมชนมีส่วนร่วม

จัดทำโดย นางสาวนา ฝักฝ้าย

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน
สังกัด ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ
สำนักงานเขตลาดกระบัง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. หัวข้อ การดูแลสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

๒. ความสำคัญของการศึกษา / ที่มาของการนำเสนอ

กรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับประชาชนโดย แผนพัฒนา กรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ กรุงเทพมหานครสีเขียวสะดวกสบาย ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๒ มีพื้นที่สวนสาธารณะพื้นที่สีเขียวกระจายทั่วทุกพื้นที่ ได้กำหนดให้ กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีมีร่มรื่นซึ่งกรุงเทพมหานครมีความพยายามที่จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เนื่องจากปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง เป็นสภาพชุมชนเมืองที่มีความแออัดพื้นที่ในเมืองหนาแน่นไปด้วยอาคารและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ว่างลดน้อยลงประชาชนจึงให้ความสนใจในการ ใช้สวนสาธารณะในการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และ จัดกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น กรุงเทพมหานครยังเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร เป็นแหล่งงานที่ดึงดูดให้ผู้คนจากท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งบ้านเรือน และเข้ามาอาศัยประกอบอาชีพ ทำให้มีประชากรเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

สำนักงานเขตลาดกระบัง เป็นเขตชานเมืองประชาชนที่มีรากฐานเดิมประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันการเจริญเติบโตของประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่พื้นที่สีเขียวลดลงเนื่องจากที่ดินมีราคาซื้อขายสูงขึ้น ทำให้มีการเปลี่ยนจากที่ดินทำกินมาทำการปลูกสร้างที่พักอาศัยรองรับประชากรที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามา เพื่อไปประกอบอาชีพในเขตเมือง ย่านนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง มีนบุรี การทำอากาศยานสุวรรณภูมิ ทำให้พื้นที่สีเขียวลดลงเรื่อย ๆ สำนักงานเขตลาดกระบัง ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการอยู่อาศัยในชุมชนเมืองจึงได้จัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ โดยพื้นที่ดังกล่าว สำนักงานการเคหะแห่งชาติ ได้เห็นชอบให้สำนักงานเขตลาดกระบังปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะมีขนาดพื้นที่ประมาณ ๙ ไร่ จัดอยู่ในประเภทสวนหมู่บ้าน (Neighbourhood Park) อยู่ในชุมชนขนาดใหญ่ของการเคหะร่มเกล้าซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์เป็นสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกายรวมทั้งเป็นแหล่งนันทนาการให้ผู้พักอาศัยใกล้เคียง ลักษณะการใช้สวนไม่มีเวรยามดูแล และไม่มีรั้วรอบขอบชิด ซึ่งถ้าหากก่อสร้างรั้วต้องใช้งบประมาณ ในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก สำนักงานเขตลาดกระบังจึงมีแนวคิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ โดยให้คณะกรรมการบริหารสวนได้ร่วมกันพิจารณาหลักเกณฑ์ กฎกติกาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติการใช้สวนร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันได้พบปัญหาต้นไม้ในสวนถูกทำลายและประชาชนนำสุนัขของตนเองมาขับถ่ายในบริเวณสวนด้วยปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ โดยประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างกฎกติกา

ในการดูแลสวนร่วมกัน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสวน และสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของสวนร่วมกัน ตลอดจนช่วยกันสอดส่องดูแลรักษาความสะอาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยร่มรื่นสวยงามอย่างยั่งยืน เหมาะสำหรับคนทุกวัยที่มาใช้สวนร่วมกัน

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ สวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒ มีคณะกรรมการชุมชนร่วมดูแล
- ๓.๒ มีกฎกติกาในการใช้สวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒
- ๓.๓ ประชาชนมีส่วนร่วมสอยงามยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๔. เป้าหมาย

- ๔.๑ คณะกรรมการชุมชนร่วมกันเลือกกรรมการบริหารสวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒ ใ้ระยะเวลาภายใน ๑ เดือน
- ๔.๒ คณะกรรมการบริการสวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒ ร่วมกันพิจารณาหลักเกณฑ์กฎกติกาการใช้สวนร่วมกัน ใช้ระยะเวลา ๑ เดือน หลังจากประชุมคณะกรรมการชุมชน
- ๔.๓ ประกาศใช้กฎกติกาการใช้สวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

๕. แนวคิด/หลักการที่ใช้ในการศึกษา

๕.๑ การนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารในการวิเคราะห์ศักยภาพและสถานะแวดล้อมองค์กร (SWOT ANALYSIS)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามทฤษฎีในเรื่อง SWOT ANALYSIS โดยการสำรวจสภาพการณ์ ๒ ด้าน คือ สภาพการณ์ภายใน และสภาพการณ์ภายนอกองค์กร ได้แก่

S (Strengths) หมายถึง จุดแข็ง หรือข้อได้เปรียบเป็น ข้อดีที่เกิดจากสภาพการณ์ภายในองค์กร เช่น จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคลด้านการดูแลรักษาต้นไม้

W (Weaknesses) หมายถึง จุดอ่อน หรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพการณ์ ภายในองค์กร เช่น ไม่มีงบประมาณดำเนินการก่อสร้างรั้วของสวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒

O (Opportunities) หมายถึง โอกาส หรือ ความเป็นไปได้สำหรับการตรวจสอบ สถานการณ์ภายนอกองค์กร เพื่อส่งเสริมการดำเนินการได้ ซึ่งแตกต่างจากจุดอ่อน / จุดแข็ง ตรงที่โอกาสนั้นมาจากปัจจัยภายนอก กล่าวคือ สถานประกอบการณ์ในพื้นที่สีเขียวให้การสนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลสวนสุขภาพพร้อมเกล้า ๑ และ ๒

T (Threats) หมายถึง อุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น จากสถานการณ์ภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กร ซึ่งจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้อง และ พยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดไป เช่น ประชาชนที่มาใช้สวนไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาความสะอาดของสวน สุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒

หลักการ SWOT คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสถานการณ์ ๒ ด้าน ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง - จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตัวเอง รู้จัก สภาพแวดล้อม ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส - อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอก องค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการ เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กร และจุดแข็ง จุดอ่อน และ ความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งผลจากการ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการดูแลสวน สุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ โดยชุมชนมีส่วนร่วมได้ดังนี้

ตารางที่แสดงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
ปัจจัยภายใน	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ - ที่ตั้งของสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑และ๒ มีความเหมาะสมเนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งชุมชน และ การคมนาคมสะดวก 	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในการดูแลบำรุงรักษาสวนสาธารณะ - สภาพพื้นที่ของสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑และ๒ เป็นสวนที่ไม่มีรั้วรอบขอบชิด
	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threats)
ปัจจัยภายนอก	<ul style="list-style-type: none"> -สถานประกอบการในพื้นที่ใกล้เคียงให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสวนสุขภาพ ร่มเกล้า ๑และ๒ -การเคหะแห่งชาติซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑และ๒ ให้การสนับสนุนนโยบายเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครจึงอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการสร้างสวนสาธารณะ -ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจในการเข้าใช้บริการสวน เนื่องจากอยู่ใกล้ที่พักอาศัย 	<ul style="list-style-type: none"> - การเคหะแห่งชาติ ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ อาจขอคืนพื้นที่สวนสุขภาพเพื่อใช้ประโยชน์ตามนโยบายของการเคหะแห่งชาติ - ประชาชนที่มาใช้บริการ ไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑และ๒

ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทำให้ได้กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) คือ เมื่อบุคลากรของสำนักงานเขตลาดกระบังมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับการดูแลบำรุงรักษาสวน จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น การแสดงความคิดเห็น การดูแลรักษาความสะอาดสวน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์สร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของและการร่วมกันดูแลรักษาสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม อย่างยั่งยืน

๕.๒ กฎกติกาหมายถึงกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงที่บุคคลตั้งแต่ ๒ ฝ่าย ขึ้นไป

กำหนดขึ้นเป็นหลักปฏิบัติ เช่น กฎกติกาการใช้สวนสาธารณะ

๕.๓ หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกของชุมชน องค์กร หน่วยงาน ต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกัน ๔ มิติ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมกันตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอะไร
๒. การมีส่วนร่วมเสียสละเพื่อการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติ
๓. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

แนวคิดการมีส่วนร่วมสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และ ทบวงมหาวิทยาลัย (๒๕๔๖, หน้า ๑๑๔) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย พัฒนาท้องถิ่น และ มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุม ประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น

การทำงานแบบมีส่วนร่วมในทุกระดับนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพราะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และ จะทำให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม หรือมีส่วนได้เสียนั้นยินยอมปฏิบัติ

ทฤษฎีการจูงใจ ความหมายของการจูงใจ การจูงใจมนุษย์เป็นปรากฏการณ์สลับซับซ้อน จึงไม่อาจหาคำจำกัดความที่เป็นสูตรสำเร็จตายตัวง่าย ๆ ได้นอกจากนี้ยังเป็นการยากที่จะวัดผลว่าบุคคลที่เราจูงใจ ฟังพอใจหรือผลของการจูงใจจะสำเร็จเพราะแรงจูงใจหรือไม่ [สร้อยตระกูล (ตีทยานนท์) อรรถมานะ (๒๕๔๒:๘๓)]

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้จัดทำรายงานมีความเห็นว่า ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ระหว่างภาครัฐและประชาชน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา การวางแผนให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของประชาชน การให้กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์สร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของ และการกำหนดแนวทางในการร่วมกันดูแลรักษาสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ร่มรื่น สวยงาม อย่างยั่งยืน

๖. แนวทางการดำเนินการ ระยะเวลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการดูแลสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ผู้จัดทำรายงานได้นำทฤษฎี PDCA หรือวงจรเดมिंग (Deming Cycle) ของ W. Edwards Deming ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารองค์การให้มีคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. P : Plan วางแผนการดำเนินงาน

๑.๑ สํารวจสภาพแวดล้อมและปัญหาภายในสวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตลาดกระบัง คณะกรรมการชุมชน และ สำนักงานการเคหะร่มเกล้า

๑.๒ วางแผนการดำเนินงาน (Action Plan) โดยกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดสิ่งที่ต้องดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการดังนี้

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินงาน												
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
Check : ประเมินผลการดำเนินการ														
๕. ประกาศใช้ กฎกติกาการ ใช้สวนสุขภาพ ร่วมเกล้า ๑ และ ๒ เพื่อ เป็นแนวทาง ปฏิบัติร่วมกัน	คณะกรรมการ บริหารสวน สุขภาพพร้อม เกล้า ๑ และ ๒													

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินงาน												
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
Action : การปรับปรุงพัฒนา														
๖. ติดตามผล การดำเนินการ	คณะกรรมการ บริการสวน สุขภาพพร้อม เกล้า ๑ และ ๒													

๗. ประโยชน์จากการศึกษา

พื้นที่สวนสุขภาพร่วมเกล้า ๑ และ ๒ มีความสวยงามสะอาดเรียบร้อยจากการร่วมกันดูแลของ
คณะกรรมการสวน ที่มาจากชุมชนและประชาชนที่มาใช้บริการ

๘. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณของกรุงเทพมหานคร

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

เป้าหมาย / วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	วิธีการ / เครื่องมือ
เป้าหมาย (Output) ๑.จัดประชุมคณะกรรมการ ชุมชนเพื่อเลือก กรรมการบริหารสวนสุขภาพ ร่มเกล้า ๑ และ ๒ ใช้ระยะเวลา ภายใน ๑ เดือน	- สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ มี คณะกรรมการบริหาร สวนร่วมดูแล	- จัดประชุมร่วมระหว่าง หน่วยงานและ คณะกรรมการที่ เกี่ยวข้อง
๒. คณะกรรมการบริการสวน สุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ร่วมกันพิจารณาหลักเกณฑ์กฎ กติกาการใช้สวนร่วมกัน ใช้ ระยะเวลา ๑ เดือน หลังจาก ประชุมคณะกรรมการชุมชน	- สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ มีหลักเกณฑ์ใน การใช้สวนร่วมกัน	- จัดประชุมร่วมระหว่าง หน่วยงานและ คณะกรรมการที่ เกี่ยวข้อง
๓. ประกาศใช้กฎกติกาการใช้ สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน	- ประชาชนที่มาใช้สวน ร่มเกล้าปฏิบัติตามกฎ กติกาของการใช้สวน ร่วมกัน	- ป้ายประชาสัมพันธ์กฎ กติกาการใช้สวน สุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ - คณะกรรมการสวน ตรวจสอบความสะอาด
วัตถุประสงค์ (Outcome) ๑.สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ มีคณะกรรมการ ชุมชนร่วมดูแล	- คณะกรรรมให้ความ ร่วมมือ	- รายชื่อผู้เข้าร่วม ประชุมตามที่ปรากฏ ในรายงานการประชุม คณะกรรมการ
๒.มีกฎกติกาในการใช้สวน สุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒	- ประชาชนที่มาใช้สวนร่วม เก้าปฏิบัติตามกฎกติกา ของการใช้สวนร่วมกัน - ประชาชนมีสวนสวยงาม ยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน	- คณะกรรมการตรวจ สวนสุขภาพร่มเกล้า ๑ และ ๒ ผลการตรวจมี ความสะอาด เป็น ระเบียบเรียบร้อย

๑๐. ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอไปใช้กับ เขตอื่นหรือสถานที่อื่นๆ สามารถเอาเป็นแบบอย่างได้